

Pro Hanhikivi ry
Laitatie 14
86110 Parhalahti
puh. 040-1741212
pro.hanhikivi@omanetti.fi

24.11.2013

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32, 00023 Valtioneuvosto

Diaarinumero TEM/1965/08.04.01/2013

YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMA FENNOVOIMA OY:N YDINVOIMALAITOSHANKKEELLE

Yleistä:

Fennovoiman (jäljempänä yhtiö) ydinvoimahanke on muuttunut siinä määrin, että voidaan katsoa hankkeen palanneen alkuun, kun työ- ja elinkeinoministeriö heinäkuussa 2013 ilmoitti edellyttävänsä hankkeesta vastaavan aloittavan ympäristövaikutusten arviointiprosessin uudelleen.

Yhteysviranomaisen tulee YVA-ohjelmaa ja sitä seuraavaa arviointiselostusta arvioidessaan huomioida erot vuonna 2008 laaditun YVA-selostuksen sekä hankkeen tämänhetkisen tilanteen välillä. Lisäksi on perusteltua tarkastella, minkälaiset edellytykset ja pyrkimykset hankevastaavalla on ollut toimia aiemmassa YVA-selostuksessa kuvattujen menettelytapojen mukaisesti.

YVA-selostuksessa on syytä arvioida myös aikaisemman, vuonna 2008 käydyin YVA-prosessin merkitys ja vaikuttavuus hankkeen eri vaiheissa. Ottaen huomioon, että tätä aikaisemmin laadittua YVA-selostusta on käytetty ja edelleen käytetään lähtötietona ja jopa perusteena mm. kaavoituksessa, kuntapäätöksissä, periaatepäätöksissä, investointipäätöksissä, rakentamisluvan, sekä vesi- ja ympäristölupien myöntämisessä, on erityisen tärkeää, että selvityksessä huomioidaan erityisesti kritiikin kohteena olleet seikat ja asiat esitetään monipuolisesti. On ilmeisen selvää, että monien jo tehtyjen selvitysten tiedot ja varsinkin kritiikki eivät ole missään vaiheessa päätyneet päätöksen tekijöiden tietoon, vaan päätökset ovat perustuneet todellisuutta myönteisempiin odotuksiin ja optimistisiin arvioihin hankkeen vaikutuksista.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa on täsmennettävä ja ympäristövaikutusten arvioinnissa on huomioitava seuraavaa:

1. Hanke

- Fennovoiman ydinvoimahankkeessa on tapahtunut jatkuvasti suuria muutoksia, jotka kuvastavat hankkeeseen liittyviä suuria epävarmuustekijöitä.- YVA-ohjelman julkaisemisen jälkeenkin (kuulutus 30.9.2013) hankkeen perustiedot ovat muuttuneet merkittävästi mm. arviointiohjelman sivulla 18 esitettyjen yhtiön omistusta koskevien tietojen osalta. Tämänhetkisen tiedon mukaan yhtiön omistuksesta-ainoastaan 50,28 % on suomalaisiksi rekisteröityneiden yhtiöiden hallussa (yhtiön ilmoitus 14.11.2013) ja nekin ovat mukana hankkeessa ehdollisesti, odottaen tarkempia tietoja keskeneräisistä sopimusneuvotteluista laitostoimittajan kanssa. Luku sisältää myös konkurssin partaalla olevan Talvivaaran n. 4 %:n omistusosuuden. YVA-selostuksessa on pitävästi selvitettävä, millä edellytyksillä hakkeen voidaan katsoa pysyvän suomalaisomistuksessa. On myös selvitettävä, millä perusteella Rosatomin mukaantulon suuromistajaksi voidaan katsoa olevan Suomen yhteiskunnan kokonaisedun mukaista
- Hankkeen taloudellinen tarkastelu on jätetty YVA-ohjelmasta varsin vähälle. Ohjelman kohdassa 1.3 todetaan hankkeen perusteluiksi ydinvoiman taloudellisuus, ennakoitavuus ja vakaa hinta ja se, että Fennovoiman tuottama sähkö menisi omakustannushintaan omistusosuuksien suhteessa suoraan omistajille (Mankala). Mankalaperiaatteen mukaisesti osakkaat sitoutuvat myös kustannuksiin siinäkin tapauksessa, että niiden ennakoituminen epäonnistuu sekä ostamaan tuotannon omakustannushintaan, olipa se kannattavaa tai ei. Koska Fennovoima Oy:ssä pienet kuntaomisteiset energiayhtiöt ovat merkittävässä vastuuasemassa, on äärimmäisen tärkeää että mankalavastuut ja yhtiön rakenne kuvataan YVA-selostuksessa siten, että kuntaomisteiset osakkaat ja erityisesti osakkuudesta vastaavat kuntien edustajat (valtuutetut) saavat selkeän kuvan siitä mihin osakkuus sitouttaa
- Yhtiön on myös tehtävä tarkempaa selkoa ydinvoimanosaamisestaan ja täsmennettävä, mitä muutoksia yhtiön ydintekniseksi osaajaksi aiemmin esitetyn energiayhtiö E.ON:in lähtö hankkeeseen aiheuttaa
- Yhtiö on ilmoittanut solmivansa vuoden 2013 loppuun mennessä Rosatomin kanssa laitostoimitussopimuksen ja sopivansa samassa yhteydessä yksityiskohtaisesti laitostoimituskokonaisuudesta ja aikatausta. YVA-selostukseen tulee päivittää laitostoimitussopimukseen liittyen ennusteet paikallisista ja alueellisista työllistämisaikutuksista koska Rosatomin osuuden hankkeen kokonaistoteutuksesta on uutisoitu muuttuvan oleellisesti aiemmin kerrotusta.¹⁾
- YVA-selostuksessa on selvitettävä YVA-ohjelman kohtaa 1.4 tarkemmin laitoshankkeen maa- ja vesialueiden käyttötarpeen, laitoksen tarkan asemoinnin sekä maankäyttösuunnitelmien osalta sekä huomioitava myös vaihtoehto, jossa yhtiö ei saa valtioneuvostolta hakemaansa lunastuslupaa hankealueella sijaitseviin yksityisiin maa- ja vesialueisiin, joita se ei hallinnoi. Yhtiön tulee selostaa nykytilanteen mukaista etenemistään maa- ja vesialueiden hankinnassa vapaaehtoisin sopimuksin, verrattuna vuoden 2008 YVA-selostuksen tilanteeseen. YVA-selostuksessa tulee myös esittää vaikutukset YVA-ohjelman kohdan 1.5 mukaiseen aikatauluarvioon sekä arvio niistä ympäristövaikutuksista, joita hankkeessa syntyisi tilanteessa, jossa yhtiö lunastusluvan puuttuessa tai myöntämisen tuloksena päätyy oikeudelliseen prosessiin yksityisten maanomistajatahojen kanssa.

1 <http://www.kaleva.fi/uutiset/talous/ydinvoimaurakoista-luultua-isompi-osa-rosatomin-vastuulla/648640/>

- Yhtiön on viipymättä tarkennettava YVA-ohjelman kohtaa 1.6.1. ja esitettävä suunnitelmissa olevien voimajohtojen tarkka linjaus, koska lukuisista huomautuksista huolimatta laaditut ja vireillä olevat maankäyttösuunnitelmat edelleen osittavat, ettei yhtiössä ole otettu huomioon luonnonsuojelulain rauhoitussäännösten edellyttämiä määräyksiä mm. salassa pidettävän uhanalaisen lajin esiintymisen säilyttämiseksi. Suojelutoimet tulee huomioida häiriövaikutukset minimoimalla paitsi ELY-keskuksen päätöksellään rajaamalla lajin pesimäpaikalla, myös tämän rajausalueen ulkopuolisilla alueilla rajauspäätöksen edellyttämällä tavalla. Epämääräiset tiedot linjojen suunnittelusta sijoittumisesta vaikeuttavat myös muita maankäyttösuunnitelmia kuten esimerkiksi tuulivoimahankkeita.
- YVA-ohjelman kohdassa 1.6.2 hyvin yleispiirteisesti kuvatun käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitusratkaisun sekä kohdassa 5.5. kuvatun jätehuollon osalta YVA-selostuksessa on kuvattava ja perusteltava luotettavasti matala- ja keskiaktiivisen jätteen loppusijoitus sekä Posiva Oy:n loppusijoitus- ja kapselointilaitokseen tukeutuvasta ratkaisusta erillinen, yhtiön itsensä järjestämä korkea-aktiivisen polttoainejätteen loppusijoitusratkaisu, sisältäen sijoituspaikkavaihtoehdot ja tarkat menetelmäkuvaukset. Selvityksestä on myös käytävä ilmi korkea-aktiivisen ydinjätteen välivarastoinnin suunnitelma, jossa on huomio kiinnitettävä varastointiaikaan, -tekniikkaan ja erityisesti turvallisuuteen, myös mahdollisiin onnettomuusskenaarioihin.
- Selvitys Fennovoiman hankkeen aiheuttamasta varavoiman ja säätövoiman tarpeesta, niiden toteuttamisesta, kustannuksista ja se, kuka vastaa niiden rakentamisesta ja kustannuksista.

2. YVA-menettely

- Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa. Tavoitteen toteuttamiseksi on syytä tehdä selvitys niistä lupamenettelyistä, joista on annettu päätökset edellisen ympäristövaikutusten arvioinnin 2008 perusteella. Myös selvitys siitä, millä tavoin YVA-lain 13 § edellyttää uutta valmistelua ja päätöksiä em. asioissa uuden, vuosien 2013-2014 aikana laadittavan YVA-menettelyn pohjalta.

3. Viestintä ja osallistuminen

- Yhtenä YVA-menettelyn keskeisenä tavoitteena on edistää hankkeesta tiedottamista ja parantaa kansalaisten osallistumismahdollisuuksia. YVA-tilaisuudessa Pyhäjoella 17.10.2013 Fennovoiman Oy:n YVA-konsulttina toimivan Pöyry Finland Oy:n edustaja esitteli YVA-arviointiohjelman kohdan 3.4 mukaisen asukaskyselyn toteuttamistavaksi, että kaikkiin viiden kilometrin säteellä suunnitellusta laitospaikasta oleviin kiinteistöihin lähetetään asukaskysely, 5-20 km säteellä oleviin kiinteistöihin satunnaisotannalla. Kaikki viiden kilometrin säteellä olevien kiinteistöjen haltijat eivät ole kyseistä asukaskyselyä saaneet, mikä on heikentänyt hankkeen avoimen käsittelyn periaatetta sekä kansalaisten osallistumismahdollisuuksia.
- Aiemman YVA-ohjelman ja -selvityksen yhteydessä työ- ja elinkeinoministeriölle tuli erittäin runsaasti kansalaispalautteita, joiden merkitys YVA-selostuksen kannalta jäi hyvin epäselväksi. Poikkeuksetta palautteiden antaja ovat kokeneet, ettei palautteilla ollut hankkeen

kokonaisuuden kannalta merkitystä. Uudessa YVA:ssa olisi syytä kuvata miten aiemassa YVA:ssa annetut palautteet on huomioitua ja millaisen aseman uudessa YVA:ssa annetut kansalaispalautteet saavat ja miten ne huomioidaan. Vertailun vuoksi, esimerkiksi kaavoituksen yhteydessä kaavan laatija yleensä vastaa kaavaa koskeviin palautteisiin.

4. Arvioitavat vaihtoehdot

- YVA-ohjelman kohdassa 4.2 sekä 7.6 nollavaihtoehtona esitetään arvioitavan hankkeen toteuttamatta jättämistä. YVA-ohjelman tai –selostuksen tehtävä ei kuitenkaan ole esittää spekulatiivisia arvioita siitä, miten nollavaihtoehdon mukaisessa tilanteessa katettaisiin Suomen sähköntarve tuonnilla tai muiden toimijoiden voimalaitoshankkeilla. Sen sijaan tulisi arvioida Fennovoiman osakkaiden mahdollisuutta osallistua korvaaviin, esimerkiksi uusiutuvan energian investointeihin vastaavalla panoksella, jolla ne ovat sitoutuneet olemaan mukana ydinvoimalaitoshankkeessa.
- Tuoreimman (2013) kansallisen energia- ja ilmastostrategian päivityksen mukaan tulevaisuuden skenaarioita sähkön käyttöarviosta on laskettu edellisen, vuonna 2008 laaditun energia- ja ilmastostrategian tiedoista, jotka aikaisemman YVA-prosessin aikana olivat hankkeen lähtötietoina ja perusteluina²). Tämä tulee huomioida hankkeen toteuttamisen perusteluissa sekä myös arvioissa nollavaihtoehdon toteutumisesta.
- YVA-ohjelman kohdan 4.3 mukainen aiemmin arvioitujen sijoituspaikkavaihtoehtojen kuvaus tulee tarkentaa YVA-menettelyn periaatteen mukaisesti suunnittelun avoimuutta lisäävällä tavalla sisältämään perustelut siitä, miksi vuoden 2008 YVA-selostuksessa olleista vaihtoehdoista jatkotarkasteluun vuonna 2011 on valittu juuri Pyhäjoen Hanhikivenniemi, jota nyt meneillään oleva uusi YVA-prosessi koskee. YVA-selostukseen tulee kuvata tarkat ja yksilöidyt perustelut sijaintipaikan soveltuvuudesta sekä paikan valinnasta, suhteessa aikaisemmassa YVA:ssa v. 2008 esillä olleisiin sijoituspaikkavaihtoehtoihin.

5. Hankekuvaus

- YVA-arviointiohjelman kohdassa 5.1 on selvitettävä AES-2006 tyyppin reaktorin todellinen käyttöikä. Ohjelmassa kerrotaan laitoksen käyttöiän olevan 60 vuotta, joka lienee pidempi aika kuin nykyisin käytössä olevien Rosatomin reaktoreiden käyttöikä.
- YVA-arviointiohjelman kohtaa 5.2 on tarkennettava siten, että esitetään voimassaoleva ja totuudenmukainen tilanne siitä, onko suunniteltua AES-2006 tyyppin VVER-laitossarjan reaktorimallia Suomen säteilyturvakeskuksen edellyttämällä muutoksilla ja Fukushima onnettomuuden jälkeen annetuilla turvallisuusvaatimuksilla parannettuna tilattu tai rakenteilla muissa maissa. Reaktorimallien kehityksen nykytilannetta vastaavasti on myös tuotava ilmi Loviisan kahden voimalaitoksen vanhojen VVER-tyypin reaktorien merkittävimmät erot uusimmat kehitysaskleet sisältävään AES-2006 reaktorimalliin. AES-2006 –laitostyyppi

² Kansallinen energia- ja ilmastostrategia. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 20. päivänä maaliskuuta 2013 VNS 2/2013 vp. http://www.tem.fi/files/36730/Energia- ja_ilmastostrategia_2013_SUOMENKIELINEN.pdf

tulee kuvata samalla tarkkuudella kuin aikaisemmat laitosvaihtoehdot vuoden 2008 YVA:ssa.

- Rosatomin tultua mukaan hankkeeseen laitostoimittajaehdokkaana julkisuudessa on perusteltu laitostoimittajan luetettavuutta mm. siten, että se jatkuvasti rakentaa ydinvoimaloita useissa eri maissa. Toisaalta julkisuudessa on myös paljon tietoja kyseisten rakennuskohteiden ongelmista ja turvallisuuspuutteista. Tässä yhteydessä on syytä selostaa, missä Rosatomin rakentamiskohteet ovat ja millaisia turvallisuuspuutteita tai muita ongelmia Rosatomin laitostoimituksiin liittyy.
- Arviointiohjelman kohdan 5.3 lainsäädännön kuvaus on korjattava sisältämään ajantasaiset tiedot ydinenergialaista ja –asetuksesta sekä Fukushima onnettomuuden perusteella uusituista valtioneuvoston asetuksista.
- Fennovoiman laitos olisi maailmalla ensimmäinen kokonaan jäätyvän meren rantaan rakennettava tämän kokoluokan lauhdevoimala. Sijointupaikan suojattomuudesta johtuen laitoksen toiminnan kannalta kriittisiä osia altistuisi toistuvasti mm. ahtojäille. Aikaisemman YVA:n jälkeen on tullut yleiseen tietoon, että jäähdytysjärjestelmän pettäessä ydinvoimalan reaktorisydän voi sulaa ja aiheuttaa vetyräjähdysten seurauksen vakavan ympäristökatastrofin. Arvioinnissa on selvitettävä ahtojäiden käyttäytyminen alueen rannikoilla ja lauhdevesien sulattava ja jäitä hauraustuttava merkitys ahtojäiden muodostumiselle, sekä ahtojäiden merkitys vesien virtaamalle. Selvitettävä myös jäiden vaikutus suuren ydinvoimalan jäähdytysjärjestelmän luotettavalle toiminnalle ja ratkaisut hätäjäähdytyksen turvaamiseksi .
- Arviointiohjelman kohdan 5.4 mukaista polttoaineen hankinnan kuvausta on täsmennettävä ja siihen tulee lisätä luotettava selvitys siitä, mistä Fennovoima Oy hankkisi ydinpolttoainetta, mitkä ovat hankittavan polttoaineen valmistuksen ympäristövaikutukset, mitkä olisivat polttoaineen kuljetustavat ja –reitit sekä näiden arvioidut ympäristövaikutukset riskiarvioineen. Polttoaineen hankinnan kuvaukseen tulee lisätä myös kuvaus siitä aiheutuvien ympäristövaikutusten lieventämisestä.
- Kohdan 5.5. mukaista jätehuollon kuvausta on huomattavasti täsmennettävä korkea-aktiivisen ydinpolttoaineen loppusijoitusratkaisun osalta siten, että esitetään yhtiön itsensä toteuttama loppusijoitusratkaisu sijoituspaikkavaihtoehtoineen ja menetelmineen. Myös Posiva Oy:n osaamiseen ja rakenteilla olevaan loppusijoituslaitokseen tukeutuvan ratkaisun perusteluja on täsmennettävä.
- Kohdan 5.6 mukaista radioaktiivisten päästöjen arviointia on täsmennettävä siten, että taulukon 5-2 tiedoissa esitetään myös vuosittain ilmaan ja veteen syntyvien radioaktiivisten päästöjen vertailuarvot ja erot luonnontilaiseen sekä ympäristön, ekosysteemien ja vaikutusalueen ihmisten terveyden kannalta turvalliseen päästötasoon.
- Myös syntyvien hiilidioksidi, typenoksidi, rikkidioksidi- ja hiukkaspäästöjen tietoja on kohdassa 5.7.1 ja taulukossa 5-2 tarkennettava lukuarvoilla, sen sijaan että esitetään päästöjä syntyvän arviolta ”jonkin verran”.
- Kohdan 5.7.2 ja taulukon 5-2 melutason arviota on tarkennettava mitattavin desibeliarvoin.

- Kohdan 5.8.2 jäähdytysveden otto- ja purkupaikkojen sijoittelu rannoille on perusteltava tarkemmin ja vaihtoehtona on esitettävä myös kauko-otto- ja purkumahdollisuus ympäristövaikutuksineen.

6. Ympäristön nykytila

- YVA-ohjelman kohdassa 6 kuvatut ympäristön nykytilan tiedot on kaikilta osin saatettava ajan tasalle.
- Arviointiohjelman kohdassa 6.1.3 Hanhikivenniemen maankäyttöä ohjaavan jo laaditun ja vireillä olevan kaavoituksen osalta tulee arvioida uuden YVA-menettelyn ja hankkeessa vuoden 2008 YVA-selostukseen nähden tapahtuneiden muutosten vaikutuksia kaavoitukseen, kaavojen muuttamistarpeeseen ja uusien tai päivitettävien kaavojen suunnitteluun.
- Kohdan 6.1.3 maakuntakaavaa koskevassa kuvauksessa (arviointiohjelman s. 44) viiden kilometrin etäisyydelle ydinvoimalaitoksesta sijoittuvan suojavyöhykkeen likimääräisen rajauksen esitetään sisältävän Parhalahden kylän asutuksen valtatie 8:n molemmin puolin. Kohdassa 6.3 ihmisten ja yhteisöjen kuvauksessa viiden kilometrin säteellä esitetään asuvan vakituisesti noin 140 henkilöä, mutta noin 5 km etäisyydellä olevassa Parhalahden kylässä noin 400 henkilöä. Suojavyöhykkeen määritelmä ja asukasmäärä on tarkistettava vastaamaan todellista tilannetta. Aikaisemmin hankkeen suunnittelun vaiheissa viiden kilometrin säteellä, Parhalahden kylässä valtatie 8 molemmin puolin asuvien määränä on käytetty noin 450 henkilöä.
- Kohdan 6.2 kuvauksessa on syytä uudelleen arvioida ja selvittää hankkeen liitännäistoimien vaikutus ympäristöön mm. maisemaan ja kulttuuriympäristöön. Lukuisat maankäyttösuunnitelmat, louhosluvut ja jo toteutuneet metsähakkuut sekä ja aloitetut louhokset ovat muokanneet maisemaa ja vaarantaneet suojeltavien kohteiden ja maiseman arvoa.
- Kohdan 6.3 kuvauksessa on syytä selvittää millä tavoin hankkeessa tapahtuneet muutokset vaikuttavat alueen ihmisiin ja yhteisöihin. Taloustutkimus Oy:n lokakuussa 2013 teettämän tutkimuksen ³⁾ tulosten mukaan ydinvoiman lisärakentamisen vastustus on vuodesta 2010 lisääntynyt yli 10% (64 %:iin), kun samaan aikaan kannatus on laskenut pohjalukemiin (28%). Prosenteissa näkyy luonnollisesti Fukushima onnettomuuden vaikutus, mutta myös Fennovoiman tuore päätös valita kumppanikseen venäläinen Rosatom. YVA-selostuksessa on syytä tuoda esiin, miten Fennovoiman valinta ottaa kumppanikseen venäläinen valtionyhtiö Rosatom vaikuttaa alueen ihmisiin. Millainen on venäläisen valtionyhtiön yrityskulttuuri, miten se heijastuu paikalliseen asutukseen? Venäjällä on kyseenalainen maine ihmisoikeusasioissa ja sen voidaan katsoa heijastuvan hankkeen kautta myös alueen ihmisiin ja toimintakulttuuriin myös Pyhäjoella. Millä tavoin Fennovoima varautuu sovittamaan yhteen paikalliset ihmiset ja yhteisöt omien valintojensa (Rosatom) kanssa?
- Luonnonsuojelualueita ja luontoarvoiltaan erityisen merkittävien kohteiden kuvaukseen kohtaan 6.9.2 tulee tarkentaa (Linnustollisesti huomionarvoiset kohteet s. 54) siten, että

3 <http://www.talouselama.fi/uutiset/suomalaisten+kanta+jyrkkenee+ei+lisaa+ydinvoimaa/a2213023>

Takarannan merenrantaniityn muodostama luonnonsuojelualue on kosteikkojen suojeluarvokriteerien mukaan kansainvälisesti tärkeä, I-luokkaan kuuluva muuttolintujen levähdysalue (Asanti ym. 2003. Kosteikkojen linnuston suojeluarvo. Suomen ympäristö 596).

- Kohdan 6.9.3 linnuston kuvauksesta alueella havaittujen lintudirektiivin I liitteen lajilistasta puuttuu ainakin alueella pesivä merikotka. Lajilista tulee tarkistaa ja saattaa ajan tasalle.
- Kohdan 6.9.4 osalta Fennovoima Oy:n teettämien viitasammakkoselvitysten kohdalla on huomattava, että viitasammakon esiintymisestä ei ole valtakunnallista inventointia ja myös Pohjois-Pohjanmaan esiintymistiedoissa on vakavia puutteellisuuksia. Selvitykset viitasammakon esiintymisestä Hanhikiven alueella ovat varsin puutteellisia. Vasta huolellinen lajin ja sen elinympäristöjen maastokartoitus kertoo sen, miten vahva kanta alueella on, kuinka laaja on levinneisyys ja kuinka monta esiintymispaikkaa voitaisiin sallia tuhota, jotta laji silti säilyttäisi elinvoimaisuutensa ja suotuisan suojelun tason. Ylipäänsä kaikki luontodirektiivin liitteen IV a mukaiset lajit tulee viranomaisten lupakäsittelyä varten selvittää, jos hankealue on potentiaalinen lajin esiintymisalue. Vaikka tiedossa ei olisikaan havaintoja lajista, maastoselvitys on tehtävä lajin potentiaalisen esiintymisen perusteella. Selvitysten tulee myös kattaa lajin koko vuoden kierron. Viitasammakon tapauksessa kaikki vuotuisen elinkiertoaon kuuluvat vaiheet (kutu, vaellus kesäalueelle ja syksyllä talvehtimispaikkaan) tulee ottaa lajin suojelutason säilymisen tarkastelussa huomioon.

7. YVA ja -menetelmät

- Arvioitavat vaikutukset ja arvioinnin rajaukset on päivitettävä ajan tasalle.
- Tässä tapauksessa laitostyyppin kokoa merkittävämpi seikka ydinvoimalaitoksen aiheuttamiin ympäristövaikutuksiin, jotka koskevat ihmisten terveyttä, elinoloja ja viihtyvyyttä, vaikutuksia maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kuntakuvaan, kulttuuriperintöön, luonnonvarojen hyödyntämiseen, sekä näiden tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin, on laitostoimittajalla. On siis hyvin paljon selvitettäviä seikkoja, joita aiemmin tehty YVA ei kata ja josta ei suoraan voida tehdä johtopäätöksi uuteen YVA-selostukseen.
- Kohdassa 7.3 on rakentamisaikaiset vaikutukset arvioitava myös sillä perusteella, millaisia kokemukset ovat lähihistoriassa kyseisen toimijan (Rosatom) rakentamiskohteissa. Myös rakentamisaikaisten vaikutusten tarkastelun alueen rajausta tulee ulottaa laajemmalle, vähintään 10 km:n etäisyydelle suunnittelusta laitosalueesta, mukaan lukien merialueet.
- Rakentamisaikaisten vaikutusten osalta on myös selvitettävä massiivisten maansiirtojen, rakentamisaikaisten räjäytysten ja alueen kuivattamisesta syntyvien jätevesien vaikutukset. Miten niistä huolehditaan.
- Kohdan 7.4.1. selventämiseksi on perusteltava miksi 1200 MW:n reaktorin arvioidut radioaktiiviset päästöt normaaliolosuhteissa eivät ole pienemmät, kuin vuoden 2008 YVA:ssa tarkastellun noin 1 800 MW:n ydinvoimalaitoksen päästöt.
- Vaikutuksissa ihmisiin ja yhteiskuntaan kohdan 7.4.11 mukaiset ja taulukossa 7-1 esitetyt tiedot vaikutuksista aluetalouteen ja -rakenteeseen sekä työllisyyteen on arvioitava

tarkemmin ottaen huomioon hankkeen nykytila, johon merkittävästi vaikuttaa Rosatomin kanssa neuvoteltava osakassopimus sekä sopimus reaktorin toimittamisesta ehtoineen.

- Kohdan 7.4.12 energiamarkkinoihin kohdistuviin vaikutuksiin tulee lisätä tämänhetkiset arviot sähkönkulutuksen kehityksestä.
- Kohdassa 7.6 tulisi siis selvittää ja arvioida Fennovoiman osakkaiden mahdollisuutta osallistua korvaaviin, esimerkiksi uusiutuvan energian investointeihin vastaavalla panoksella, jolla ne ovat sitoutuneet olemaan mukana ydinvoimalaitoshankkeessa ja sen mahdollisia vaikutuksia työllisyyteen ja aluetalouteen. Sen lisäksi oli hyvä selvittää vaikutuksen osakasyhtiöiden talouteen, energianhankintaan, yhteiskuntavastuun toteutumiseen ja esimerkiksi kaupan ja elintarviketeollisuuden imagoon.
- Arviointiohjelmassa on tarkoitus selvittää yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa. On myös syytä tuoda esiin ydinvoimainvestoinnin vaikutukset muihin hankkeisiin. Missä määrin investoiminen ydinvoimaan vie pääomaa pois nykyisiltä uusiutuvan energian investoinneilta tai muilta uusilta energiainnovaatioilta esimerkiksi vaikka teollisuuden käyttöön kaavailun nesteytetyn maakaasun (LNG) investoinneilta?

8. Luvat, suunnitelmat ilmoitukset ja päätökset

- Kohdan 8.1 kaavoituksen nykytilan kuvaus on korjattava vastaamaan todellista tilannetta. Asemakaavoituksen osalta osia Hanhikiven ydinvoimalaitosalueen asemakaavasta ollaan vasta laatimassa (kortteli 3) ja osa asemakaavan laajennuksesta ei ole lainvoimainen (korttelit 2,4,5, ja 6).
- Hankkeen edellyttämien lupien joukkoon YVA-arviointiohjelman kohtaan 8.6 ja taulukkoon 8-1 tulee lisätä hankkeen toteuttamisen edellytyksenä oleva puuttuvien, noin 107 ha laajuisten maa- ja vesialueiden hankkimiseksi valtioneuvostolta anottava lunastuslupa.

9. Haittojen lieventäminen

- Ohjelman mukaan arviointityön aikana selvitetään mahdollisuudet ehkäistä tai rajoittaa hankkeen ja sen liitännäishankkeiden haittavaikutuksia suunnittelun tai toteutuksen keinoin. Selvityksessä olisi syytä tuoda esiin myös menettelytapoja niissä tilanteissa, kun hankkeen haittavaikutuksia ei voida ehkäistä tai lieventää siedettävälle tasolle. Selostuksessa tulee olla selvitys riittävästä korvauksista, joilla haitat kompensoidaan niiden realisoituessa.

10. Epävarmuustekijät

- Koska yhtiö teettää jo toista ympäristövaikutusten arviota samalle alueelle ja käytössä ovat aikaisemman YVA-prosessin ja periaatepäätösprosessin aineistot sekä huomattavan paljon kyseistä aluetta koskevaa eri kaavoitusprosesseissa valmistunutta aineistoa palautteineen, on yhtiöllä runsaasti materiaalia, johon perehtymällä voi hyvin vähentää ympäristöarviointiin liittyvää olettamista ja yleistämistä. Tässä tapauksessa ei tiedon puutteen pitäisi olla syynä selvitystyön epävarmuuteen tai epätarkkuuteen. Toisaalta ympäristövaikutusten arviolta on

syitä odottaa tarkkuutta ja luotettavuutta siitakin syystä, että sitä käytetään laajasti perusteluna prosessin eri vaiheissa ja päätöksissä.

11. Seuranta

- Hankkeen vaikutusten seurannassa olisi syytä esimerkin tasolla kuvata sitä, miten ympäristövaikutusten arvioinnissa vuodelta 2008 on onnistuttu arvioimaan vaikkapa, teollisuuden energian tarve, sähkön kulutusennusteet ja -hintakehitys, hankkeen aikataulu, sekä hankkeen sosiaaliset vaikutukset. Miten ympäristövaikutusten arvioinnin 2008 seuranta on toteutunut?

Lopuksi

Kohteliaimmin vetoamme siihen, että yhteysviranomaisen huolehtii, että useissa lausunto- ja mielipidepalautteissa esille tuodut vaatimukset ja ehdotukset huomioidaan YVA-menettelyssä ja sitä varten tehtävissä selvityksissä kattavasti, jotta YVA-menettelyn tarkoitus ja luonne toteutuu. Ottaen huomioon asian laajuuden ja hankkeen kiireelliset aikataulun, on todettava, ettei yksittäisillä asianosaisilla ole mahdollisuuksia perehtyä asian vaatimalla tarkkuudella kaikkiin niihin yva-ohjelman osa-alueisiin, joihin olisi syytä puuttua.

Edellä siis otettu kantaa vain osaan YVA-ohjelman osa-alueista. Monin puuttuvien osin viittaamme hankkeesta aiemmin eri vaiheissa (aiempi YVA-ohjelma ja YVA-selostus, sekä PAP-hakemus) lausuttuun.

Vetoamme myös siihen, että työ- ja elinkeinoministeriö harkitessaan yhtiön toiminnan jatkoedellytyksiä myönnetyin periaatepäätöksen puitteissa aidosti arvioi hankkeessa tapahtuneet muutokset ja niiden mahdolliset seuraamukset sekä ottaa huomioon myös kaikki ne yhtiön lupaukset ja perustelut hankkeelle, jotka ovat alkuperäisen YVA-selostuksen ja periaatepäätöshakemuksen jälkeen osoittautuneet katteettomiksi, virheellisiksi tai väärin arvioiduksi.

Pyhäjoella 24.11.2013

Pro Hanhikivi ry

pj. Helena Maijala

vpj. Hanna Halmeenpää

Tie Hanhikiveen 17.11.2013

© Pro Hanhikivi